

Mikulášovice | Detail mlýnu

Identifikační údaje

Adresa	Mikulášovice - 407 79
Okres	Děčín
Katalogové číslo	P 78
Katastrální území	Mikulášovice
GPS	50° 57' 58.9" 14° 23' 2.4"
Mapová značka	Holandský / Ruiny objektu, zbytky stěn
Poloha vůči obci	500 m S od J okraje obce
Číslo kulturní památky	
Přístupnost	Volně přístupný
Rok stavby	asi 1709
Rok zániku	

Stručný popis

Existence mlýna holandského typu, z něhož zbyly jenom tři metry vysoké kamenné ruiny, je doložena poprvé v roce 1713, kdy se ve Václavské kronice píše, :".11. února 1713 velká bouře převrhla větrný mlýn postavený teprve před čtyřmi léty" . Kdy skutečně vznikl, nevíme. Město Mikulášovice uvádí jako datum postavení rok 1555, což je třeba ještě důvěryhodně prokázat. Mohlo se jednat o nějakého jeho předchůdce. Mlýn přestal mlít v roce 1875 a poté byla budova přestavěna na výletní hostinec. Stavba zřejmě zanikla odstřelením v roce 1946. Důvodem odstřelu bylo podezření, že ve mlýně jsou schovávány zbraně. Zbytek stavby byl zbourán v roce 1955. Dnes mlýn připomínají jen zbytky stěn z nepravidelných žulových kvádrů uprostřed kaštanového háje. Průměr stavby byl 8,5 m, tloušťka zdí jeden metr. Pokorný:

MIKULÁŠOVICE (LOKAL. 78), o. Děčín. Kamenná stavba okrouhlého obilního mlýna stála asi 1500m na východ od kostela sv. Mikuláše v Mikulášovicích (409). V roce 1843 je znázorněn na pozemkové parcele č. 2751 (stavební parcele č. 729) v poloze Hirschehübel. Nedaleko na JZ od mlýna stálo při cestě dřevěné stavení (stavební parcela č. 728). Obytný dům při mlýně měl čp. 85. Poslední mlynář se jmenoval Molle. Koncem 19. století byl však mlýn přeměněn na výletní hostinec (410). Jeho majitelé se často měnili, posledním do roku 1945 byl Michel. Budova 10 let neobývaná se 8.4. 1955 zčásti zřítla, a v létě téhož roku byly pak zbytky z bezpečnostních důvodů strženy.

Pozemková parcela č. 2751 a stavební parcela č. 729 náležela ČSSS Mikulášovice (411). Nyní je majitelem pozemkové parcely 2751 a stavebních parcel 728 a 729 MěNV v Mikulášovicích. Na místě někdejšího mlýna jsou dosud rozvaliny, lokalita se nazývá Větrný mlýn. Zajímavé je sdělení (412), že MěNV uvažuje o opětovném postavení větrného mlýna na tým samém místě. Nadmořská výška lokality je cca 481m (413).

(409) GÚ - ÚAGK, katastrální mapa i.č. 4628, Gross Nixdorf, 1846(stav roku 1843) list VII.

(410) S názvem Windmühle (Větrník). Statistický lexikon obcí v RČS, I, 346, etc.

(411) GÚ - ČSAV, VM - Č, sdělení rady MěNV Mikulášovice z 24.2. 1956, čj. 175/56-Proš. - Reprodukce mlýna bývaly i na pohlednicích (GÚ - ČSAV, VM - Č, sdělení MěNV z 5.3. 1956, čj. 176/56/I-s/E).

(412) GÚ - ČSAV, VM - Č, sdělení rady MěNV v Mikulášovicích z 30.7. 1970.

(413) Státní mapa 1:5000 - odvozená, list Šluknov 2-2, 1951.

Historie

Historie obecně Zbytky kruhové obvodové zdi větrného mlýna najdeme asi 300 m severně od Mikulášovic na návrší zvaném Větrník v nadmořské výšce 481 m a ukryté v kaštanovém háji. Tato významná stavba se nedochovala a o její podobě se můžeme dozvědět pouze z dobových pramenů a fotografií. Přesné datum jeho vzniku není známo, ví se jen, že v roce 1843 již byl uveden v katastru na pozemkové parcele číslo 2751 v poloze Hirschelhübel. Na historickém fotu je uveden rok 1555 a proto se uvádí tento údaj, který ale není ničím podložen. Ve "Václavské kronice" se uvádí, že: "11. února 1713 velká bouře převrhla větrný mlýn, který byl vybudován teprve před čtyřmi léty". Mlýn je poprvé zakreslan na mapách Prvního vojenského mapování, tj , roce 1770. Možná že datum vzniku 1555 patří nějakému jeho předchůdci, ale toto je předmětem dalšího bádání. Posledním mlynářem byl jistý Molle. Mlýn sloužil až do roku 1875, kdy se stal hostincem s názvem Windmühle (Češi mu říkali Větrník). Hostinec vystřídal několik majitelů. Po roce 1900 patřil mistru řemesla krejčovského panu Adolfu Kirchnerovi, který ho roku 1928 prodal panu Dittrichovi, který se vrátil z Ameriky. Po této koupi tam jako nájemce hospodařil August Michel a mlýn se mezi lidmi stal velmi oblíbeným místem, kde byl i kuželník. Po odsunu původního německého osídlení v roce 1945 mlýn zpustl. 8. dubna 1955 se část mlýna zřítila a v létě téhož roku byly pak zbytky strženy z bezpečnostních důvodů. Traduje se, že mlýn byl zničen odstřelením v roce 1946 kvůli domněnkám, že je tam sklad zbraní, třebaže se nikdy nic nenašlo. Základním stavebním prvkem byly žulové kameny. Stavba měla kruhový půdorys o průměru 8,5 m a v době kdy v ní fungovala restaurace byla pouze patrová. Stěny byly silné a v přízemí i prvním patře se nalézala 3 okna, jejichž klenutí tvořily klínovitě tesané kameny. U větrného mlýna byla 26 metrů hluboká studna se dřevěnou pumpou. Celý areál byl mistrovským kouskem tehdejší řemeslné výroby. Z nástavby nad kameny byl krásný rozhled do okolí, dalo se dohlédnout do Knížecího, kde těž stál malý dřevěný mlýn. Další rozhled se naskýtal do části Salmova, do Saska a do Severního až na nejsevernější usedlost sedláka v Rakousku - Uhersku.

Příjmení mlynářů působících na mlýně

- Molle

Architektura

Stav nemovitosti	Zřícenina
Typ	Holandský
Dominantní stavební konstrukce	Zděná - kamenná
Historické prvky	
Parametry	

Technologie

Technologické vybavení	
Popis technologického vybavení	
Technologické vybavení	
Stopy po neexistující mlýnské technologii	
Doplňkový provoz	
Doplňkový provoz - popis	
Historické prvky	
Parametry	

Literatura a prameny

Typ	Název	Místo vydání/uložení	Specifikace	Poznámky
Literatura	Soupis a lokalizace větrných mlýnů v Čechách	Brno 1973	Autor: Pokorný Ota Rok vydání: 1973	<p>MIKULÁŠOVICE, kat. území Mikulášovice.</p> <p>Kamenná stavba okrouhlého obilního mlýna stála asi 1500 m na východ od kostela sv. Mikuláše v Mikulášovicích. V r. 1843 je znázorněn na pozem. parcele č. 2751 (stav. parcela č. 729) v poloze Hirschelhübel. Nedaleko na JZ od mlýna stálo při cestě dřevěné stavení (stav. parcela č. 728). Obytný dům při mlýně měl čp. 85. Poslední mlynář se jmenoval Molle. Koncem 19. století byl však mlýn přeměněn na výletní hostinec. Jeho majitelé se často měnili, posledním do r. 1945 byl Michel. Budova 10 let neobývaná se 8. dubna 1955 zčásti zřítla, a v létě téhož roku byly pak zbytky z bezpečnostních důvodů strženy.</p> <p>Pozemková parcela č. 2751 a stav. parcela č. 729 náležela ČSSR Mikulášovice. Nyní je majitelem poz. parcely 2751 a staveb. parcel 728 a 729 MěNV v Mikulášovicích. Na místě někdejšího mlýna jsou dosud rozvaliny, lokalita se nazývá Větrný mlýn. Zajímavé je sdělení, že MěNV uvažuje o opětovém postavení větrného mlýna na témže místě. Nadmořská výška lokality je cca 481 m.</p>

Zajímavosti

Ostatní

Die Windmühle von Nixdorf

Eine Dokumentation in Wort und Bild von Anton Knobloch, sen.

Die Windmühle von Nixdorf soll im Jahre 1555 erbaut worden sein. Ob diese Jahreszahl zutreffend ist, läßt sich schwer feststellen, da keine näheren Angaben oder Unterlagen vorhanden sind. In der Wenzel'schen Chronik heißt es aber: „Am 11. Feber 1713 warf ein großer Sturm die Windmühle um, welche erst vor vier Jahren erbaut worden war.“ Somit wäre diese erstmals erwähnte Windmühle um 1709 gebaut worden, vermutlich ein Holzbau. Der spätere Bau war ein Steinbau (Granit und Sandstein), unterm Dach dann Fachwerk mit Schieferbehang.

Zur Zeit, als die Mühle noch in Betrieb war, soll das Haus Nr. 85 (abgerissen) als Wohnhaus des Müllers dazu gehört haben. Die Windmühle hatte die Hausnummer 665.

Das Jahr der Einstellung des Mahlbetriebes läßt sich ebenfalls nicht genau feststellen, aber es dürfte in die Zeit 1870 fallen.

Der in der Windmühle fungierende Müller hieß Molle. Nach Angaben älterer Bürger folgten als Gastwirte: Herlt,

Pietschmann, Schütz, Prokesch, Schuster, Kirchner, Dittrich und als letzter Wirt Franz Michel bis zu dessen Ausweisung im Jahre 1945.

Im Jahre 1920 wurde die „Windmühle“ renoviert und eine neue Kegelbahn angelegt. Auch der große Garten und die angebaute Veranda wurden für die Gäste entsprechend hergerichtet.

Die „Windmühle“ war dann als Gaststätte weit über die Grenzen des Ortes bekannt, für Jung und Alt ein beliebter Ausflugsort. Besonders die Kegelbahn erfreute sich eines regen Besuches.

Zwei Lokale standen den Einkehrenden zur Verfügung, zu ebener Erde ein Gastzimmer und im ersten Stock ein kleiner Saal, auf dem besonders bei den beliebten Haus- und Nachbarbällen immer tüchtig das Tanzbein zu den Klängen des elektrischen Spielwerks oder nur einer Ziehharmonika und erst später zum elektrischen Klavier geschwungen wurde.

Manch schöner Ulk und das Zwerchfell in Erregung bringende Scherz wurden hier in

diesen Räumen ausgetragen. Auch hungrige und durstige Wanderer fanden hier immer freundliche Aufnahme. Keller und Küche bergen der guten Dinge viel.

Seit 1945 war die „Windmühle“ unbesetzt, verfallen. Am 8. April 1955, am Karfreitag, gegen 18 Uhr stürzte die Westseite infolge der Frost- und Wettereinwirkungen ein. Die Reste wurden dann im Jahre 1956 wegen der Einsturzgefahr abgerissen. Heute zeugen nur noch Reste der ehemaligen Hausmauer und ein Steinhaufen davon, daß hier einst das beliebte Gasthaus gestanden hat.

Der Brunnen am Haus soll nach Angaben der Gastwirte über 20 m tief und zur Gänze in Felsen gehauen sein.

Die Windmühle hatte einen Außenumfang von 30 Metern. Die Mauern wiesen eine Stärke von 150 cm aus, die Höhe des Mauerwerkes betrug 8 Meter, dann kam starkes Holzfachwerk. Die Fenster hatten ein Ausmaß von 180 x 120 cm und es waren in der Gaststube drei und im Saal auch drei. Die im Fachwerk angebrachten Fenster waren natürlich kleiner.

Der innere Durchmesser der Gaststube und des Saales

betrug 6,30 m und die Höhe der Räume drei Meter.

Die Räume über dem Saale wurden vom Wirt als Schlafräume seiner Familie benutzt und hatten nur eine Höhe von etwa zwei Metern, darüber befand sich der Dachboden. Der unter der Gaststube befindlich Keller hatte beinahe das Ausmaß der Gaststube. Die Gesamthöhe der „Windmühle“ bis zur Dachspitze wird auf 12 Meter geschätzt.

Der Windmühlberg hat eine Höhe von 483,5 Meter ü.d.Odr. Man hat von ihm eine Aussicht bei klarem Wetter: In östlicher Richtung der Pissen mit 593 Metern. Die Dreifaltigkeitskapelle mit 488 m, dahinter der Wolfsberg (500 m) in südlicher Richtung der Tannenberg mit 770 m und die Kamitzer Berge und rechts davon der Hanschberg mit 515 Metern. Westlich davon grüßt uns der Wetterwart Tanzplan mit 596 m und im Norden das Sanatorium Hohenwald. Dann folgen wieder der Spitzberg in östlicher Richtung mit 481 m, dann der Botzen mit 581,8 m und daneben der Pischken als höchster im Bezirke mit 608 m. Sammlung Anton Knobloch sen. zur Verfügung gestellt von Anton Knobloch jun. Liberec/Teichenberg.

Texty k obrázkům

Hostinec u Větrného mlýna, Ober-Nixdorf

Pozvánka

V sobotu, ... 19 .. se koná

Domácí bál

Začátek v 8 hodin

S úctou

Franz a Emilie Michel

(Heinrich Heim, Nixdorf)

Obytný dům, majitel Johann Molle, mlynář na Kopci Větrného mlýna (č. 85).

Dům byl stržen po 1945.

Nixdorf (Velká hra v kuželky o ceny)

V neděli 13. června bude v restauraci U Větrného mlýna zakončena hra v kuželky o ceny, zahájená minulou nedělí. Všichni, kteří si zaplatili rundu a ještě ji neodehráli, musí tak učinit do 6 hodiny večerní. Nakonec bude rozdělení cen.

Větrný mlýn v Nixdorfu

(Dokumentace slovem i obrazem, Anton Knobloch, sen.)

Větrný mlýn v Nixdorfu byl prý postaven v roce 1555. Zda je tento letopočet správný, lze těžko posoudit, protože nejsou k dispozici žádné bližší údaje nebo podklady. Ve „Václavské kronice“ se však uvádí: „11. února 1713 velká bouře převrhla větrný mlýn, který byl vybudován teprve před čtyřmi lety“.

Podle toho by tento právě zmíněný větrný mlýn byl vystavěn kolem roku 1709, pravděpodobně to byla dřevěná stavba.

Pozdější stavba byla z kamene (granit a pískovec), pod střechou bylo hrázděné zdivo s břidlicovým povlakem.

V dobách, kdy byl mlýn ještě v provozu, byl prý stržen dům č. 85, který k němu patřil jako obytný dům mlynáře. Větrný mlýn měl domovní číslo 665.

Rok zastavení mlynářského provozu se rovněž nedá přesně doložit, ale mohl spadat do doby kolem roku 1870.

Mlynář provozující větrný mlýn se jmenoval Molle. Podle údajů starších občanů následovali jako hostinští pánové Herlt, Pietschmann, Schütz, Prokesch, Schuster, Kirchner, Dittrich a jako poslední hostinský Franz Michel až do svého vysídlení v roce 1945.

V roce 1920 byl větrný mlýn renovován a byla zřízena i nová kuželková dráha. Také velká zahrada a přistavěná veranda byly zařízeny tak, aby byly vhodné pro hosty.

Větrný mlýn byl pak známý jako restaurace daleko za hranicemi obce; stal se oblíbeným výletním místem pro mladé i staré. Zejména kuželkářská dráha se těšila čilému zájmu návštěvníků.

Návštěvníkům byly k dispozici dva lokály, v přízemí místnost restaurace a v prvním poschodí malý sál, kde se zejména při oblíbených domácích a sousedských bálech vždycky hodně tancovalo za zvuků elektrického hracího stroje nebo jen při tahací harmonice. Teprve později se přešlo k elektrickému klavíru.

Kolik hezkých žertů a vtipů, rozechvívajících bránici, se odehrálo v těchto prostorách! Také hladoví a žízňiví poutníci tu vždycky nacházeli přátelské přijetí. Sklep a kuchyně skrývaly vždycky hodně dobrých věcí.

Od roku 1945 nebyl větrný mlýn obydlen, rozpadal se a chátral. 8. dubna 1955 na velký Pátek kolem 18. hodiny se západní strana působením mrazu a počasí zřítla. Zbytky pak kvůli nebezpečí zřícení byly v roce 1956 strženy.

Dnes už jen zbytky někdejší domovní zdi a kopec kamení svědčí o tom, že tu kdysi stávala oblíbená restaurace.

Studna u domu má mít podle údajů hostinských hloubku přes 20 metrů a má být celá vytesána do skály.

Větrný mlýn měl vnější obvod 30 metrů. Zdi měly tloušťku 150 cm, výška zdiva činila 8 metrů, pak následovala dřevěná hrázděná konstrukce. Okna měla rozměry 180 x 120 cm. V restauraci se nacházela tři okna a v sále také tři. Okna umístěná v hrázděném zdivu byla přirozeně menší.

Vnitřní průměr restaurační místnosti a sálu činil 6,30 metrů a výška místností byla 3 metry.

Místnosti nad sálem používal hostinský jako ložnice pro svou rodinu, byly vysoké jen asi 2 metry, nad nimi byla půda. Sklep se nacházel pod restaurační místností a měl rozměry bezmála jako tato. Celková výška větrného mlýna až ke špičce střechy se odhaduje na 12 metrů.

Kopec Větrného mlýna má výšku 483,5 metrů. Při jasném počasí lze z něho vidět: východním směrem Plissen (593 m), Kapli Svaté Trojice (488m), za ní Wolfsberg (500m); jižním směrem Tannenberg (770m) a Kamnitzer Berge a odtud napravo Hantschberg (515m). Západním směrem nás zdraví „strážce počasí“ Tanzplan (596m) a na severu sanatorium Hohwald. Potom zase následují Spitzberg východním směrem (481m), dále Botzen (581,8m) a vedle něho Pischken jako nejvyšší v oblasti (608m).

Ze sbírky autora: Anton Knobloch sen. poskytl k dispozici Anton Knobloch jun., Liberec / Reichenberg

Fotogalerie

Základní obrázky

Historické fotografie a pohlednice

Obrazy

Současné fotografie - exteriér

